

דניאל מאיר ז"ל

"מים שקטים חודרים עמוק..."

השנה נציין חמישים שנה למלחמת יום הכיפורים. זהו פרק זמן בלתי נתפס אבל גם אולי ארוך מספיק כדי לאפשר לנו לגעת שוב בכאב ולספר על דניאל ז"ל.

לפני עשרים שנה, לקראת האזכרה במלאות שלושים שנה למלחמה, שהיתה גם בפועל האזכרה הראשונה שקיימנו בחוג המשפחה המורחבת, יצרנו מצגת על סיפור חייו הקצרים של דניאל, בליווי תמונות. מזכרנו בו וסיפרנו עליו. הפעם אנחנו רוצים לנסות להתוות את דמותו המיוחדת של דניאל ז"ל, באמצעות עדויות של אנשים שהכירו אותו, מסמכים, תמונות וזיכרונות.

עברו חמישים שנה ויש היום במשפחתנו צעירים וילדים רבים שכלל לא מכירים את סיפור חייו וסיפור נפילתו של דניאל ז"ל. אליהם בעיקר מכוון ספר זה.

דניאל חי חיים קצרים אך מלאי תוכן, משמעות והישגים. אחרי עלייה לארץ, שירות צבאי בהתנדבות, מכינה אקדמאית, נישואים והשלמת תואר ראשון, הוא עמד לפתוח בפרק חיים חדש יחד עם אשתו היקרה ג'ילדה-גלי, בדירה משלהם. הכל היה פתוח לפניו ולפני הזוג הצעיר, אך הכל נקטע בחטף ברגע אחד, במלחמה הנוראה שהחלה בצהרי יום הכיפורים תשל"ד.

אנו מבקשים להודות מקרב לב לג'ילדה-גלי, אלמנתו של דניאל ז"ל, על הפתיחות והשיתוף שלה בחוויות אישיות שריגשו אותנו מאד.

גבריאל, מרים ואריאל זייל

ערב יום הכיפורים השתפ"ד

בית החולים הדסה - סטרסבור

דניאל מאיר וייל ז"ל נולד בבית החולים "הדסה" בעיר סטרסבור, צרפת (Strasbourg) ב- כ"ז באדר תש"ט, 28.3.1949, בן לרח"ה רפאל ז"ל ולרחל ז"ל ואח צעיר לגבריאל בן השנתיים. בתקופה הזו, המשפחה גרה בחווה המשפחתית במחוז-ניידורף (Musau-Neudorf) בפרברי העיר סטרסבור. שם אבא שלנו - רח"ה גידל עדרי כבשים יחד עם אביו אברהם. נראה שדניאל אהב מאד את החיים בחווה, בדיר, בגינה.

החווה המשפחתית - 1980
(רגע לפני הריסתה)

בחצר החווה המשפחתית
עם ההורים המאושרים - 1947

שתי הסבתות המאושרות עם דניאל:
סבתא ז'אן וסבתא אתל

סבא אברהם הגאה
עם שני נכדיו: דניאל וגבריאל

ועם ההורים המאושרים
בחצר החווה

אמא שלנו - רחל, המכונה בקרב המשפחה **סבתונת** (ובקרב משפחת קביבור **רשלה**) נזכרה בשני בניה משחקים בארגז החול של החווה: "גבריאלי היה נותן הוראות ודניאל היה מבצע. אחרי כן מה, דניאל התחיל למרוז וגבריאלי היע אל" שטוף דמעות: "הוא לא מוכן לעשות את מה שאני רוצה...".

סבתונת הוסיפה עוד: "דניאל בן ה-5 אהב להעסיק את עצמו בפטיש וסמרים. הוא היה מבנה שעות באחסן של החווה, שקוע בגניית כלי".

1952 - גבריאלי ודניאל
עם רחל ואמה אטל

1952 - מסיבת פורים בגן היהודי

למרות המגורים מחוץ לעיר סטרזבור עצמה, רחל ורח'ה היו חלק מקהילה של זוגות צעירים יהודיים (לה ז'ן מנז' - Les Jeunes Ménages), קהילה שהוקמה אחרי מלחמת העולה השנייה. הם היו מעורבים היטב בחיי הקהילה והעניקו לילדיהם חינוך יהודי ציוני. הם דאגו להביא אותם לבית-הכנסת לתפילות וגם למסגרות החינוכיות. דניאל למד ראשית בגן היהודי ולאחר מכן בבית-הספר הממלכתי-יהודי "עקיבא" שבסטרזבור, בו התקיימו במקביל לימודי חול ולימודי קודש.

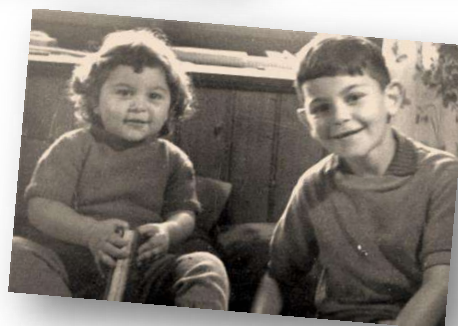
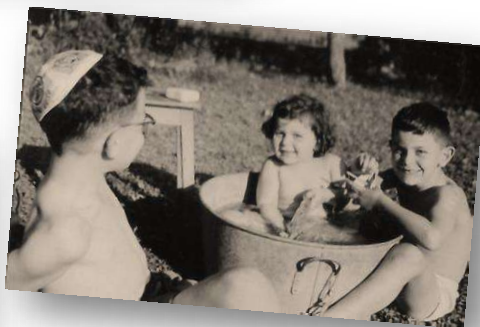
ב-1955, לאחר לידת הבת מרים, כאשר דניאל היה בן שש וחצי, המשפחה עברה לגור בעיר סטרזבור עצמה.

מרים, דניאל וגבריאל,
עדיין בחווה - 1955

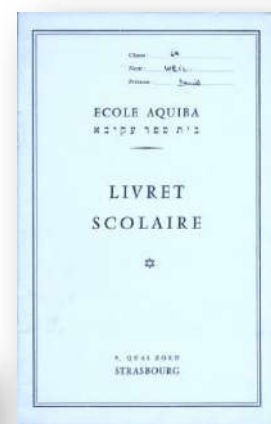
הדירה בסטרזבור, קומה שנייה עם מרפסת

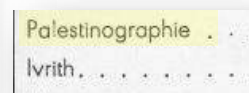
בית-הספר היהודי "עקיבא" פתח את שעריו ב-1948. זאת היתה יחמה של הרב הראשי אברהם דויטש, בשיתוף פעולה עם נשיא הקהילה, במטרה לבנות מחדש את קהילת סטרכבור שסבלה קשות במלחמת העולם השנייה. מנהלה הראשון, בנימין גרוס - שכל ילדי משפחת וייל היו בין תלמידיו - ניהל את המוסד עד לעלייתו לארץ ב-1969. בית הספר גדל במהירות ונפתחו בו כיתות מא' ועד י"ב.

Notes de WEIL Daniel - Classe de 11				Notes de 7 FEB 1951 - 22 NOV 1951	
Noms de l'élève		Matières		Coef.	Notes
Prénom	Nom	Matières	Coef.	Notes	Observations
AS	AS	Philosophie	5	25-30	Bien, mais étendu
AS	AS	Grammaire	5	25-30	
AS	AS	Orthographe	5	25-30	
AS	AS	Composition française	5	25-30	
AS	AS	Éducation	5	25-30	
AS	AS	Maths	5	25-30	
AS	AS	Grec	5	25-30	
AS	AS	Allemand	5	25-30	
AS	AS	Anglais	5	25-30	
AS	AS	Physique	5	25-30	
AS	AS	Mathématiques	5	25-30	
AS	AS	Sciences Physiques	5	25-30	
AS	AS	Sciences naturelles	5	25-30	
AS	AS	Musique	5	25-30	
AS	AS	Dessin	5	25-30	
AS	AS	Coéducation	5	25-30	
AS	AS	Éducation Physique	5	25-30	
AS	AS	Jacques - École	5	25-30	
AS	AS	Grammaire hébraïque	5	25-30	
AS	AS	Houmach	5	25-30	
AS	AS	Shema	5	25-30	
AS	AS	Commentaires	5	25-30	
AS	AS	With	5	25-30	
AS	AS	Houmach	5	25-30	
AS	AS	Instruction religieuse	5	25-30	
AS	AS	Michna	5	25-30	
AS	AS	Talmud	5	25-30	

Lecture — Ecriture	...
Grammaire hébraïque	...
Houmach תורה	...
Bible נ"ך	...
Commentaires	...
Ivrit	...
Histoire juive	...
Instruction religieuse	...
Michna משנה	...
Talmud גמרא	...

תוכנית הלימודים שילבה בין מקצועות כלליים ומקצועות קודש: קריאה וכתביה, תורה, נ"ך, דינים, משנה, גמרה...

בשנים הראשונות הופיע מקצוע "פלסטינוגרפיה"... כנראה שמדובר בגיאוגרפיה של ארץ ישראל-פלסטינה

סבתונת זכרה שהמעבר לעיר לא היה קל עבור דניאל וכתוצאה מכך חזר למצוץ אצבע למשך מספר חודשים.

ההורים שלנו הבינו שהחיים בחווה חסרים לו ואולי גם שולחן העבודה עם הפטיש והמסמרים. לכן ארגנו לו כלים ושולחן נגרים שעמד על מרפסת חדר הבנים בדירה החדשה. אולי זה ריכך במעט את המעבר לחיים בעיר.

אגב, שולחן העבודה של דניאל - בן שבעים שנה בערך - קיים עדיין ונמצא במחסן של משפחת וייל בשדה יעקב!

שלוש שנים לאחר מכן נולד הילד האחרון, אריאל, ביום הולדתו התשיעי (בתאריך הלועזי) של דניאל. זוג הורים וארבעה ילדים, שני "גדולים" ושני "קטנים". החיים התנהלו בבית חם ואוהב, מארח באופן קבוע בשבתות. המשפחה היתה מעורבת בחיי הקהילה היהודית ונהגה לארח בליל שבת סטודנטים יהודיים ובצהרי השבת חברים מהקהילה. הקשר החזק לטבע נשמר בזכות החווה המשפחתית, עדרי הכבשים וטיולים רבים בימי ראשון באלזס היפה. כמו כן, היה זה בית בו מוסיקה נשמעה לאורך שעות רבות במהלך היום.

תמונה משפחתית בסלון הבית,
עם הסבים וחלק מהדודים של רח'ה,
ביום ברית המילה של אריאל

סבתונת ספרה עוד: "זניאל, כמו גבריאלי, מרים ואריאל וכחוננו הורכב, אהב לקרוא. מידי שבוע היה ניגש לספרייה הצ'יבורית המשפחתית "ספרייה לכולם" - Bibliothèque pour Tous - ומחליף ספרים. בשבת כולם היו משחקים ביחד חנופול וסקרבל (שבץ-נא בצרפתית).

בתחומים רבים גבריאלי וזניאל היו הפכים. זניאל לא היה אכילן גדול... אולם ייכח ציפורי וגבריאלי... זניאל הקפיד על לבוש נאה ומסודר וגבריאלי... זניאל היה ילד זי סאור ולא שיתף הרבה מרששותיו בבית. היו מתחמים רבים בינו לבין גבריאלי. כשגבריאלי עלה לארץ והתגייס לצבא, זניאל לקח על עצמו את תפקיד הבכור בבית ואף פרח. בשנים האחרונות בלימודים זניאל פרח גם בפעילות בצופים".

ועוד הוסיפה: "זניאל היה נער מוסיקלי. בבית משפחת וייל תמיד התנגנו תקליטים, אהבו לשיר מאירות של שבת ולא ל"פול...".

סבתונת שלחה את ילדיה, כל אחד בתורו, ללמוד חלילית וסולפז' בקונסרבטוריון, ואז תרגלה איתם בבית. דניאל תרגל פחות עם סבתונת (אך כנראה יותר מאחיו), ונהג לקחת את החלילית איתו למחנות הצופים. כל חבריו בתנועה זוכרים את נגינתו. הוא גם אהב לנגן במפוחית.

סבתונת מזכרה עוד: "באחת מחופשות הקיץ בפלימס שבשווייץ (Flims), זניאל בן 12 ואבי בן 14 ובונים "מחנה" - צריף סודי". מרים מוסיפה מזיכרונותיה שה"קטנים" (אריאל ומרים) עזרו לאסוף אצטרובלים כ"נשק" למשחקי מלחמות מול ילדים אחרים בסביבה ושלעתים היו גניבות מהסליקים...

"זניאל היה ממש ילולי" שצושה טריקים באופניים: שתי ידיו על הכידון, רגל אחת על המושב והשנייה באוויר..."

מרים מוסיפה שבמשחק המחבואים של חבורת האחים בבית, דניאל, שהיה קופיף קליל חריז, היה מתחבא במדפים העליונים של המזווה, חדרון צר וגבוה מאד בקצה המטבח.

בטיולי יום ראשון
באלזס

בחופשות בשווייץ

עם המשפחה מארה"ב

בבית-הספר "עקיבא" דניאל רכש השכלה כללית בד בבד עם לימודי יהדות. סבתונת: "זניאל היה תלמיד חרוץ. ביסודי ובתיכון היה תלמיד לא זווקא מבריק, אבל משיקען ומגיע להישגים. בכיתה ייב נלחץ מהבגרויות: היה לו התקף של כאבים בכיס המרה והרופא הסביר שהכאבים הסומטיים מבלטאים מתח נפשי רב..."

מלבד פעולותיו בצופים, דניאל היה מעורב בחיי הקהילה היהודית ובפעילויותיה הציוניות. דניאל התעניין בספרות ובקולנוע, אך במיוחד נמשך לפילוסופיה ולמחשבת ישראל.

לפני 20 שנה, **לאה אטון-המנדינגר**, חברה לכיתה, כתבה לנו:

למשפחת וייל היקרה

לכיתי ללמוד עם זניאל זייל מכיתות אן ועד התיכון. היינו חבורה של ילדים, Evelyne, Alain, Gérard, Anny, Jeanine, Michel, שחלק ניכר עלה לארץ. משפחת וייל הייתה גרה אל בפרברי העיר שטרסבורג, וטכורים לי היטב ביקורים בחווה החקלאית. לנו העירוניים, האווירה בה הייתה קסומה. היינו משחקים בחצר גדולה. היו שם כבשים וכילים חקלאיים כבדים. אימי יהודית לוכרת שכאשר היא שברה את הרגל והייתה מרותקת למיטה, רחל זייל, שהייתה מסיעה את ילדיה ללמוד בעיר הייתה אוספת אותי כל בוקר בדרכ לכן. זניאל, כשנלטמן אחיתי, היה יורד מהאוטו, פותח לי את הדלת ועוזר לי לעלות.

זניאל זכור לי כידיד עדין מאוד, קצת מופנם, אך מקובל מאוד בחברה. היו לו שיחות נפש ממושכות עם חברים מהכיתה. הם היו זנים בעניינים ברוחו של עולם, במיוחד בכיתות הגבוהות במחמת פילוסופיה. זניאל היה עמוק, ולא קיבל את הדברים כמובנים מאליהם, הוא חיפש את דרכו.

אחרי שעלינו ארצה, הייתי פושט מידי פעם את זניאל מתהלך בשבילי האוניברסיטה, גבוה ומרשים. נראה שמצא את מקומו בעולם והיה הרבה יותר שמח, פתוח ונינוח. כמובן, הפגישה עם אשתו לעתידי גילדה, תרמה רבות לרושם החיובי.

כמה עזוב וקורע לב היה ללוות אותו בדרכו האחרונה בבית העלמין של שדה יעקב. לא אשכח את לעקות השבר של אשתו הטרזייה "זניאל! זניאל!"

יהיה זכרו ברק ויהיו כל בני משפחת וייל, מנוחמים מן השמיים.

בהמשך למסורת המשפחתית - סבא רח'ה ז"ל וגם אחותו סימון וייל-ליפמן ז"ל היו פעילים בתנועת הצופים היהודיים (E.I.F.-Éclaireurs Israélites de France) לפני מלחמת העולם השנייה - דניאל הצטרף בגיל צעיר לתנועה.

סימון וייל-ליפמן
? 1933
בפעילות בצופים

קבוצת הצופות של סימון
Rivesaltes - במחנה ריוזאלט
? 1941
בצד שמאל מופיעה סבתו

רח'ה וייל
? 1930
בפעילות בצופים

בתחילה השתתף בפעילויות של השכבה הצעירה של הצופים - הלוטו - Louveteaux, ולאחר מכן כחניך וכמדריך בשכבה הבוגרת - Chef de patrouille. הוא ניהל פעילות ענפה בקן המקומי וברכז מחנות קיץ. בכל מקום זכה דניאל להערכה ולחיבה מצד חניכיו ומצד חבריו לעבודה. המדריכים בצופים זוכרים את דניאל החביב, את מצב רוחו הטוב שהתבטא בחיוך מתמיד על השפתיים, עושה את מה שצריך בשקט, ביעילות ובצניעות.

סמלי הצופים
בסטרזבור - אלזס - צרפת

הכשרת
עזרה ראשונה

"היה נכון"

PROVINCE: Est
 GROUPE LOCAL: Samaritan
 TROUPE: 27
 PATROUILLE: 1

Étapes scouts	Date	Le C.T.
Entrée à la Meute	15.5.48	
Entrée à la Troupe	15.5.48	
Promesse	18/10/48	
Aspirant	1.11.48	
2 ^e classe	1.11.48	
1 ^{re} classe	1.11.48	
S.P.	1.11.48	
C.P.	1.11.48	
1 ^{er} C.P.	1.11.48	
Épreuves		

LE TITULAIRE: [Signature]

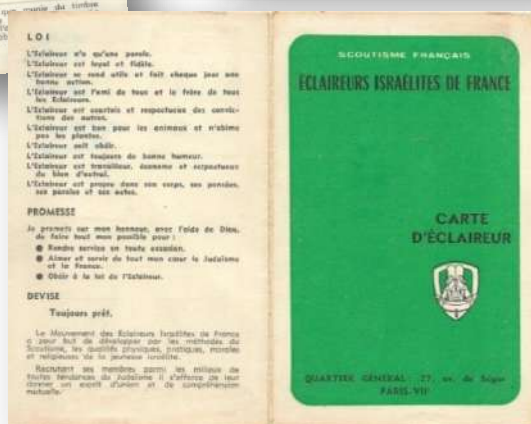
N° d'assurance: 3336

19.64

Cette carte n'est valable que pour le titulaire et doit être présentée au moment de la tournée.

פנקס הצופה
 של דניאל
 עם הדרגות
 שקבל לאורך השנים

"מים שקטים חודרים עמוק..." כך היה דניאל: שקט, לא דברן גדול, לא מחצין רגשות. כל חבריו זוכרים את הרוגע ואת האווירה הנעימה שהיה משרה.

ז'אן-ברנר למל ז"ל זכר שדניאל שימש כ"רב המחנה". הם נפגשו עם קבוצה של צופים קתוליים, ערכו משחק - פעילות משותפת אחריה התיישבו לשיחה. על הבמה, מצד הצופים הקתוליים היה הכומר, ומצד היהודים, העמידו את דניאל בן ה-17 וחצי. דניאל לא התרגש. הוא ידע לדבר בפני קהל והוא ניהל היטב את הדיון הבין-דתי.

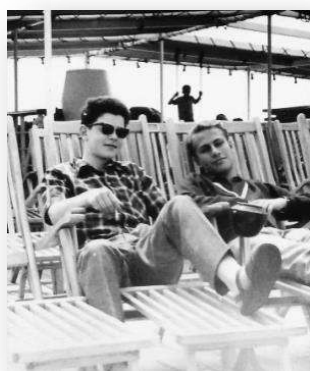
ז'אן-ברנר זכר גם את ההומור של דניאל. באותו המחנה ארגנו משחק לילה. קבוצת המדריכים ביימה ריב בין מיכאל לזר לבין מדריך אחר. לאחר מכן מיכאל והמדריך השני נעלמו והחניכים היו אמורים לחפש אותם. דניאל איפר את מיכאל וקרע את בגדיו. החניכים המבוהלים מצאו את מיכאל הפצוע...

במחנות עם ז'אן-ברנר למל ז"ל

תעודת מחנה
הכנה להדרכה
1966

מישל וורשבסקי, חבר לכיתה, כתב לנו ב-2003:

לא קל להעלות זיכרונות על דניאל. קודם כל, כי עברו למעלה מ-35 שנה מאז ראיתי אותו לאחרונה. אינני בטוח אפילו שנפגשנו אחרי שעה לארץ...

שנית, כי זניאל היה אדם צעיר מאוד, כשהיה ילד או נער. לפחות
 לה הדימוי שנשאר לי בזיכרון. חוץ מלה, כשעובדים גיל חמישים, סימנים
 של אלצהיימר פוקדים אותך לרוב ... ובכל זאת, מכורים לי היטב
 שתי סיטואציות מתקופת ההתבגרות שלנו: הראשונה בהקשר של
 בית-הספר, השנייה בהקשר של הצופים. בבית הספר זניאל היה שייך
 לאותו מיצוט (אכנו) שלא היסס לתת את החיבור שכתב יום קודם לכן, על

מנת שצצו כמוני יכול היה להעתיק אותו. כמו כן, במהלך מבחן, הוא לא היה מסתיר את התשובות שלו
 על-ידי המרפק, כפי שנהגו לעשות מרבית התלמידים האחרים. התנהגות חברית פשוטה? לא בטורסבורג, בקרב
 ילדי הבורגנות המקומית. בצופים זניאל הקדים אותי בכל שלבי הקידום התנועתי (השבעה, פיקוד על קבוצה ...),
 ואחטא לאמת אם לא אודה שקנאתי בו על כך. אבל האמת היא, ויצעתי זאת היטב, שהוא היה הרבה יותר אחראי
 מרובינו, ויכול היה לקחת על עצמו אחריות טוב מאתנו. בחג המולד 1965, במחנה חורף, קיבלתי החלטה חשיטית
 אותה אני זוכר עם היום: לנסות להיזנות לזניאל ולתקן את הצדדים המעצבנים שלי. אינני יוצע עוד כמה הצלחות,
 אבל מאותו יום ניסיתי, והתחלתי להפוך לאדם אחר, עם קצת מזניאל בתוכי ...

ביום הזיכרון לחללי צה"ל תשפ"ב התקיים טקס במושב שדה יעקב. **מיכאל לזר** כתב דברים אלו:

לזכר זניאל וילל זייל

זניאל היה לי חבר, היה לי אח,
 גלגלנו בטורסבורג במרח צרפת.
 המשפחות שלנו מיוזדות וזרו בשכנות.
 זניאל מבוגר ממני 3 שנים,
 זניאל היה חבר שלי,
 זניאל היה מזריק שלי בצופים,
 זניאל היה מוכשר בכל,
 זניאל אהב לצלם בגלגלנו עם אני,
 זניאל היה דואמה, כמו אח גדול,
 רציתי בכל מאודי להיות כמו זניאל.
 ביום כיפור, שנה לפני המלחמה, אני יושב באותו מוצב אורקל ג'.
 עם אני הלכתי למחוז ביוולוניה.
 היה לי חבר, היה לי אח.

השנה, ב-22/4/23, **מיכאל גרוס**, חניך בצופים, כתב באתר "זיכור":

זניאל היה המזריק שלי בצופים, הערכנו אותו ואהבנו אותו. הוא הנחיל לנו ערכים של חברות, נאמנות, מסירות
 והלצהות עם עם ישראל, גורלו וייצונו.

יהי זכרו ברוך !

ב-1960, דניאל נסע עם גבריאל וההורים לטיול בר-מצוה בישראל. המשפחה טיילה לאורכה ולרוחבה של הארץ במכונית הדה-שבו 2 CV איתה הגיעו בספינה. הם ביקרו בקיבוץ חצור אצל משפחת קביבור וגם אצל חברים ותיקים במקומות שונים בארץ.

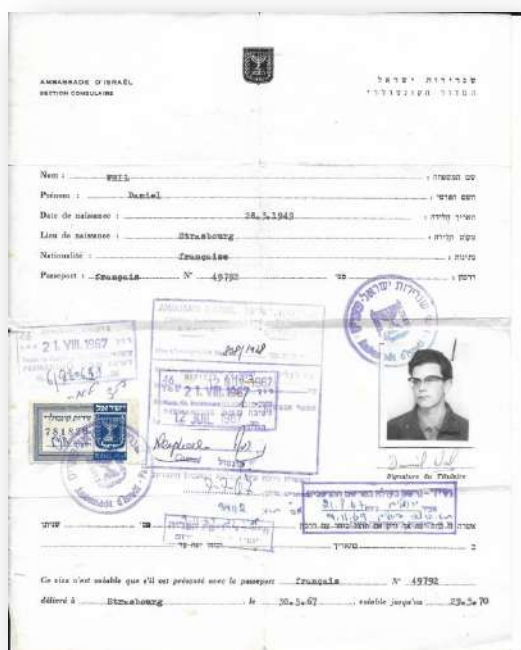

הפנקס הצבאי הצרפתי של דניאל

בשנה האחרונה ללימודיו בתיכון, דניאל קבל צו גיוס מצבא צרפתי. במסגרת ההסכמים בין ישראל לצרפת משנת 1959, המיר את השירות הצבאי בצרפת לשירות בארץ.

בתום מלחמת ששת-הימים, דניאל עלה לארץ והצטרף לאחיו גבריאל שהשתחרר מצה"ל. הוא למד במשך שנה במכון "גולד" בירושלים, מכון להכשרת מורים של המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה השייך להסתדרות הציונית העולמית.

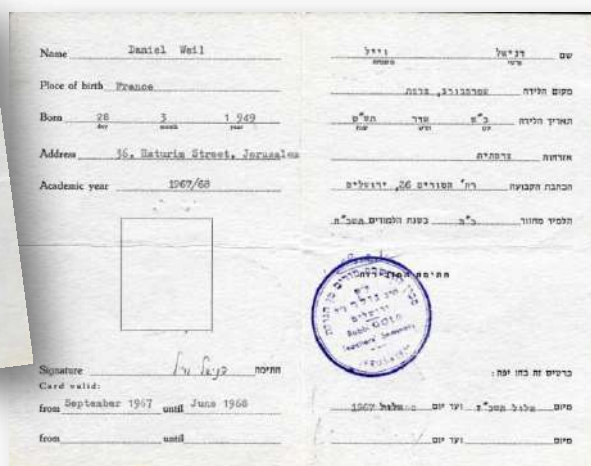
אישור עלייה - שגרירות ישראל - 30.5.1967

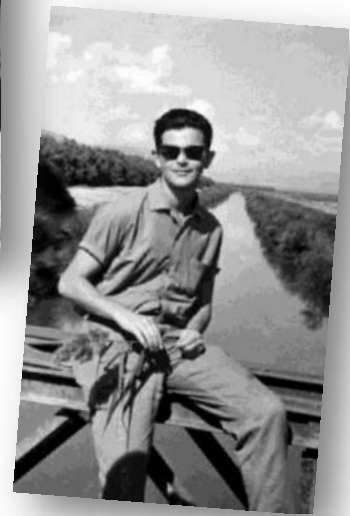

תעודת עולה - 21.8.1967

כרטיס סטודנט - מכון גולד - 1967-68

מכון גולד - מחזור 1967-68

דניאל הגיע לארץ ללא הוריו זמן קצר אחרי זה, גבריאלי חזר לצרפת לשליחות וללימודים. דניאל הפך לחייל בודד. בתקופה זו, הוא התארח בביתם של חברים טובים של הוריו, וכן אצל "המשפחה שלנו בארץ": בילדותנו בצרפת, כך תמיד קראנו לסבתא אתל (אימה של סבתונת), לדוד דובקא ולדודה אסתר קביבור ולילדיהם שבקיבוץ חצור.

ב- 25/10/2003, באזכרה במלאות שלושים שנה למלחמת יום כיפור שהתקיימה במועדון של קיבוץ חצור, נזכרו בני המשפחה:

דניאל, בן של אחותנו, רשף.

היינו בשליחות בצרפת כאשר מלחמת כיפור פרצה. האופן זבוקה אל מכשיר הרדיו, שמענו בצער גדול ידיעות מצאירות ביותר על מה שקורה בקרב חיילנו. לא יצענו שהאסון פגע עם המשפחתנו. כאשר הזכר נוצע לנו, התקשיתי להאמין ולא יכולתי לתאר שיותר לא נראה אותך, דניאל, כאשר נחזור מהשליחות וניפגש עם יתר בני המשפחה. רק ליכרונות טובים נשארו לי ממך. אני רואה אותך, ילד יפה וספורטיבי, עושה אקרובטיקה בנוף היפהפה של שוויץ ליד השלפה (בקתה - chalet) הקטן בו בילינו, דובקא, דני הבן שלנו ואני, ימים כה יפים אתך, ועם Roger זיי, Ariel, Myriam, Gaby, Arlette, Rachel.

אני זוכרת שהיית בא לא פעם לעזרתך, כאשר הייתי מנסה להרעיש את אריאל, אחיך התינוק, ואני מתפלאת איך ילד כחוכ לוקח אותו בגיטחון כלה ופתאום בזרק נס, אריאל פשוט מפסיק לבכות. לאחר עלייתך, כאשר הוריק עדיין לא היו כאן, נסענו אתך לירושלים וכאן גיליתי את חוש ההתמצאות שלך. לא רישיון נהיגה, יצעת כנהג מנוסה ביותר, להוביל אותנו לכל מקום חפצנו. דני, הבן שלנו, הטכיר לנו שבאנו, למחנה 80 להשתתף בטקס סיום הטירונות שלך. הרבה ליכרונות נעלמו עם השנים, אך הזכות שלך היפה, העדינה האהובה, נחרטה בנו לעד.

דובקא זיי, אסתר ומשפחת קביבור

דני קביבור מזכר:

"אני זוכר שנשענו לבקר אותו במחנה 80 כנראה כשסיים שם את הטירונות. מלבד זאת, אני זוכר שזניאל ארזן לנו סיורים בירושלים. זה היה אחרי מלחמת ששת הימים וזה חקוק בזיכרונות. זניאל היה חייכן, מסביר פנים ותמיד אהב לעזור. היה לו חוש הומור והוא שיתף אותנו בחוויותיו."

וגליליה קביבור-דנקר מספרת:

הזיכרון הראשון שלי מזניאל הוא כשהייתי ילדה קטנה, בסביבות גיל שבע. משפחת וייל עלתה לארץ והם הזינו לבקר אותנו בפעם הראשונה בקיבוץ. ישבנו מחוץ לביתנו, במרפסת שתי המשפחות השיחה התנהלה בצרפתית שפה אותה ציין לא הבנתי באותה התקופה. זניאל מיד בא לקראתי והתחבר אלי. התישבתי על הברכיים שלו, והוא שר לי שיר ילדים בצרפתית עם משחקי אצבעות ותנועות. תקשרנו והבנו אחד את השני למרות השפות השונות. שיחקנו וצחקנו ביחד. זניאל גם אמר לי כמה מילים פשוטות בעברית.

זיכרון נוסף הוא מהתקופה בה היינו בשליחות בצרפת: פרצה מלחמת יום הכיפורים ואמא הודיעה לי שזניאל נעדר. אני זוכרת שהעניין מאד העציב אותי. החברות שלי שמו לב שמשהו מטרד אותי ושאלו אותי על כך. לאורך כל השנים אני זוכרת את זניאל לטובה ואת הרעעים הנחמדים שהיו לי איתו.

דניאל עם בני הדודים בחצור

קראנו לבנו זניאל על שמו ולזכרו.

דניאל בביקור אצל הדודים בקיבוץ חצור (עם בני משפחה של דודה אסתר)

בתום שנת הלימודים במכון "גולד", דניאל התנדב לצה"ל במסגרת הנח"ל והתגייס בסוף מרץ 1968. הוא עבר טירונות במחנה 80 והוצב לנח"ל-מוצנח. במלחמת ההתשה לחם פרק זמן קצר בקרבות שהיו על שפת תעלת-סואץ.

הוריו כבר אז התחילו לתכנן את העלייה לארץ ורח'ה
התכתב עם דוד בן-גוריון בנושא אפשרויות העיסוק
בחקלאות וגידול כבשים בארץ.
דניאל התלווה לביקור המפורסם בשדה בוקר.

בסוף שירותו הצבאי, שהה דניאל בקיבוץ תל-קציר במסגרת של"ת. שם הכיר את העבודה החקלאית שהתעניין בה מאז ומתמיד בעקבות אביו, שהיה מגדל צאן. בתקופה הזו, דניאל כתב יומן, **בעברית**. דבריו שופכים אור על אישיותו, על עומק מחשבותיו, על ההתלבטויות שלו בנושאים משמעותיים. דניאל חיפש תשובות לשאלות קיומיות. לא נוכל לדעת אם מצא חלק מהן.

מובאים כאן מספר קטעים שיש בהם בכדי לשפוך אור על עולמו הפנימי העשיר. שורות אלו נכתבו בקיץ תשכ"ט (1969). הדברים מובאים כלשונם - עם השגיאות בסגנון. למרות שזאת היתה שנתו השנייה בארץ הוא רצה לכתוב בעברית דווקא. תכונה זו אופיינית לאישיותו.

25/6/69

נלכד לי היום את ההפסלה הראשונה בתעלה, של ה-8 במרץ 69. היתה השעה ארבע בצהריים בערך. מנול על צמוד החשמל, התצפיתן המצרי. כבר נשמעו פגזים מצרומית לנו, אמנם הוא לא ירד ממקומו. חיכינו עד שקיבלנו אישור לפתוח באש. שתי האפשרויות: או להתחיל להרביץ על צמדותיהם ועל הצריף שלהם או להתחיל להוריד את התצפיתן. כמובן שבאפשרות הראשונה היינו נותנים סיכוי לתצפיתן להימלט על נפשו. אמנם התחלנו לירות עליהם.

אני לא יריתי. חשבתי שאולי ניתן לו את השנסה הזאת. מה אכפת לי ממצרי זה. פגענו בו, אולי הרגנו אותו.

בימים שבאו אחרי התקרית חשבתי שאולי טוב עשינו. סוף-סוף אנו במלחמה, ואין לה משחק והתצפיתן הזה הוא אויב (צריק לשכנע את עצמו). אבל עד היום, קשה לי להחליט אם אמנם טוב עשינו.

עם תחילת הלילה בא סוף התקרית. אחרי איפה חצי שעה יצאנו לחדר האוכל, הוצאנו יין ועוגות, ועשינו מין מסיבה. גם על שכולנו יצאנו בשלום, ואם על התצפיתן, ושאר הפצועים או ההרוגים שלהם.

אני נלכד שבפסח, ערכנו סדר בתוך המוצדון שלנו. דווקא, המצב היה מאוד מתוח. הגענו לעשרת המכות ולפי המנהג, הוצאנו על כל מכה טיפת יין. להסביר את המנהג, מביאין את המדרש האומר שבשעת קריעת ים סוף, המלאכים התחילו לשיר שפרעה וחילו נטבעו בים. אבל האלוקים אמר להם לא לשיר, כי מתו עכשיו בריאות האלוקים. אז אמרתי שאולי, המסיבה לא היתה כה מוצדקת. רבים לא הבינו בי (רובם היו דתיים).

איפה ההלצהות בין המעשה היום יומי וההתנהגות הדתית ?

בקרב המשפחה שלנו נולד מנהג להקריא את החלק לעיל בליל הסדר, לאחר עשרת המכות והטפת טיפות מכוסות היין, ולספר גם על דניאל ז"ל.

14/7/69

הבעיה של הבחירה החופשית מעמידה אותנו לשאלה מהו מקומו של האדם לפני האלוקים.

מקובל הדבר שכשם שהאדם צריך באלוהים כדי לפתח ולהשיג את עצמו כך האלוהים השאיר מקום לאדם בעולם, והוא תלוי במה שיעשה האדם. באופן תמונתי האדם מתקרב לאלוהים, והאלוהים מתקרב אל האדם. כל אחד צריך את הצד של השני. מתעוררת אף השאלה, איך יכול להיות דבר כזה, האין כאן מן הפגום, מן החוסר באלוהים?

אני חושב שאין אנו יכולים לדון על בעיה מטפיסית ברמתו של אלוהים הזת היא של האדם. והתשובה גם (אם יש תשובה) היא למה לרמתו. כשאני אומר שאני צריך באלוהים, זהו מושג אנושי בהחלט. כאשר אני אומר שהאלוהים צריך אותי, אני גם מתכוון למושג המקובל על דעתי. אולי באופן מוחלט, אובייקטיבי, אין זה נכון, או לפחות אין זה מתקבל על הדעת, כי זה סתירה, אבל במושגיות שלי אין בו סתירה.

אומרים שב"רוב עם הדת מלכ". כשביום הכיפורים כל היהודים בכל העולם באים לבית-הכנסת כדי להתפלל, כל אחד וכולם ביחד נותנים בימיו לאיחוד מסוים, לכיבוד מסוים (שאינני בא כאן לדון בו). האם באופן אובייקטיבי צריך האל ב"רוב עם" כדי שכוונתו יהיה מלא? אין זה אלא ברמתו ובמוסגיותו של האדם.

28/7/69

מה טיבו של היחס בין האדם לחברו? הפחד. בכל אופן, כך אני מפרש אותו, ומרגיש אותו. והרקע שלו הוא היחס בין סובייקט לאובייקט. כשמישהו נמצא בנוכחות השני, הפחד, נוצרת בו תמונה מסוימת ממנו.

ממבט עין ראשון, אני משתדל לדעת מי הוא, ואיפה שהיא נחות שלו נוצרת בי. הדעות הלכות ומשתנות, הולכת ומשתלשלת מכל דבור ודבור שמתחלף בדו-שית. כל מילה ומילה שמוציא חברי מפיו מאפשרת לי לדעת בדיוק מיהו, מה מחשבותיו; מה דעותיו, מה אישיותו. ובכן בפגישה הלכת, אני מנתח את חברי, את הסובייקט וזה באופן הכרתי כמו באופן תת-הכרתי.

וכך הוא הדבר אצלי. פחזי הוא לדבר, פחזי ליצור נחות לא נכונה בעיני השני, פחזי מהניתוח. בגלל זה אני מתקשה לדבר עם זרים, עם אנשים שאיני מכיר היטב. וכן מפני זה מרבה אני לשמוע את השני, אוהב אני את שיחת הבריאות, יש בזה אדואליזם מסוים וכן גאווה, כי בשמיעה, אני יוצר את עצמי כסובייקט, וכן במצב יותר נעים מהשני, אני יכול לחשוב ולהסיק מסקנות במלן שהוא עוד רואה אותי בדמות שטחית ולא נכונה.

בגלל זה חברות היא כה גדולה, איפה הרגשה טובה יש לי עם חברי, עם חברתי, הוא, היא מכירים אותי היטב, איני צריך עוד לפחד מכל מילה ומילה שאוציא מפיו, יש הבנה בין הדדית מרעית.

בשיטה הפסיכואנליטית דבר זה מובלט טוב, ככל שהמלן עובר, החוליה פותח את עצמו יותר ויותר לרופא, מאלה את עצמו בלי חשש, ובמקביל לזה, נוצר מצב החוליה לפחות רגש אהבה כלפי רופאו.

החברות חשובה איפוא בגבין האישיות, ביצירת הביטחון העצמי, אומרים שחברים טובים אינם צריכים לדבר, יש ביניהם הבנה, וידיעה על השני שמספקת בעצמה ואם יש דבור, זהו דבור של יושר, אפילו בשעת ויכוח חריף.

הזבדן הוא שטח, אין בו, בו בעצמו, זבדים צמקים, ישרים ואמיתיים, וכן בזבדנותו אפילו, נעלמת לאט לאט מהנשאר אמיתי, רצוני לאחר שיש תהליך אצל הזבדן של השתכרות, מרוב זיבור, מרוב צורק להבליט את עצמו, ולהופיע בגיטחון, הוא מסתבק באי-יושר, כך שהלבן נהפך לשחור לצורק הפאן וכך הנאה...

אפשר להתוודות מזבדי מנסיון היוז יומי.

דניאל החליט לנטוש את הכיוון ההומניסטי-פילוסופי, ופנה ללימודי החקלאות. הוא השלים את המקצועות הריאליים במכינה באוניברסיטה העברית והתחיל ללמוד ביולוגיה באוניברסיטה זו, בירושלים האהובה עליו.

במהלך לימודיו, דניאל נקרא מדי פעם לשירות מילואים, ובמסגרת זו עבר בינואר 1971 קורס חובשים, קורס שתאם להפליא לאופיו ולכישרונותיו: עדין, רגיש, חזק, נמרץ, מלא רצון לעזור ומצניע לכת. מרים מזכרה שראתה אותו מתאמן בשימוש במזרק ... על עצמו...

קורס חובשים מחלקתיים - 1971

דניאל לומד בחדרו
במעונות הסטודנטים "רזניק" בהר הצופים

בסוף 1970 רחל ורח'ה עם מרים ואריאל עלו לארץ. סוף סוף אוחדה מחדש כל המשפחה! דניאל עשה כמיטב יכולתו לעזור להם להיקלט בארץ החדשה.

מרכז קליטה חיפה - ראשית 1971

בקיץ 1971 אחיו הגדול גבריאל התארס והתחתן עם בחירת לבו סילבי לבית סומר. לקראת החתונה הגיעו הדודים מארה"ב סימון (אחותו של רח'ה) ומרטין ליפמן.

דניאל מבקר את סבתא אתל

כאן למטה המשפחה כמעט בשלמותה:
משפחת וייל,
משפחת קביבור עם סבתא אתל
ומשפחת ליפמן עם הבן הבכור

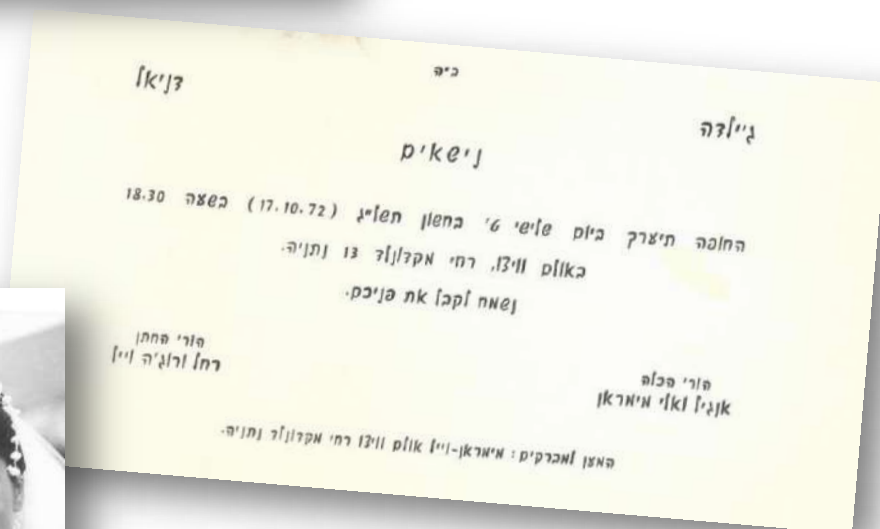
דניאל הוסיף והתקדם בלימודיו. הוא היה תלמיד שקדן והחל להתעניין בתחום מוגדר - גנטיקה. במהלך לימודיו, דניאל הכיר את ג'ילדה-גלי ממרן, סטודנטית לביולוגיה, עולה חדשה מצרפת.

בחדש יוני 1972 גלי ודניאל התארסו ובאמצע חודש אוקטובר, נשא דניאל את גלי לאישה.

רחל ורוז'ה המאושרים פרסמו מודעה על האירוסין בעיתון היהודי בסטרזבור

וזאת המודעה על החתונה בעיתון היהודי בסטרזבור

עם סבתא אתל

A color photograph of two men standing outdoors in a wooded area. The man on the left is wearing a dark jacket and a hat, looking towards the right. The man on the right is wearing a dark jacket and a hat, looking towards the left. In the background, there are trees and a small building.

מזל טוב
לדירה החדשה

you every
so in your
Home

בבית
אני סוף

בבוקר ה"ת"ה אלו כ"ה,
אמר סוף סוף הסתים
לא בבית הכנסת
במקום הכניסה.
גבר רב, אנחנו מאתאיס
לכם ברובה אלה
ומאחז (והצוקי, שפוא
הקדוש, למקור)
על פיה (פניאל)

לפני 20 שנה, גלי הסכימה לענות על שאלות שהוצגו לה ושיתפה אותנו בדמות שהיא הכירה:

האם את זוכרת שמות חברים מתקופת השירות הצבאי של דניאל בתל קציר?

לא, לא הייתי אתו בתקופה זאת של חייו ולא הכרתי את חבריו שבצבא. בצצמ מעל היה מזכר על תקופה זו. פעם אחרי המלחמה ונפילתו מצאתי מכתב שכתב לגבי בו תאר רשעים נוראיים בחייו בצבא ורשעים נוראיים בשמירות לילה עם מחשבות על חיים ומוות (איני יודעת איפה מכתב זה). אני חושבת שתקופה זו מאוד היתה לו קשה והפרידה ממשפחתו שנשארה בצרפת הכבידה עליו ביותר ברשעים קשים אלה. הוא היה מאוד קשור למשפחתו והיה לו מאוד קשה שלא יכול היה להתחלק על העובר עליו לא עם גבי (שהיה בצרפת אז) ולא עם רותה (אביו). זה סוג הרגשות ומחשבות שהיה מזכר עליהם בתקופה זו. הוא היה מחוקק ומכוון על העתיד ומעל לזכר על עברו. מפקדו מוטי אשכנזי שבא לבקר אותי (אחרי מלחמת יום הכיפורים) זיכר אתנו על מסירותו המוחלטת לחבריו במחלקה וישיבתו המאז נעילה.

האם דניאל היה פתוח, סקרן? מה היו הנושאים שעניינו אותו?

הוא היה מאוד נמשך להיסטוריה, לפוליטיקה, היה קורא בצורה מעמיקה את העיתונים והיה מודאג מעתידה של המדינה. הוא היה מאוד ציוני ואהב את המדינה, מסור אליה.

האם הלך להפגנות? לא, למיטב זכרוני.

גבי זוכר שמאוד העריך את יגאל אלון... נכון.

האם היה לו תחביב? הוא אהב מוסיקה קלאסית והיה מאוד גאה באמו רחל.

איך היה עם החברים, עם השכנים? מאוד נחמד, נעים הליכות, סימפטי, תמיד עם מצב רוח טוב.

איך את מסבירה את עמדתו כלפי היהדות?

אני זריכה ליהדות שבו חידה שלא הצלחתי מעולם לפענח. כשגיליתי את העומק ואת היופי של חיינו היהודיים, הרבה פעמים שאלתי אותו למה הפסיק לקיים מצוות למרות החינוך המעמיק שקיבל בסטרסבור. הוא זיכר על כך שהוא מאוכזב מההתנהגות והפוליטיקה של הרבנים, שלא היה מסוגל לקבל את פירוש של היהדות. אמנם כשטיילנו בשכונת רחביה, הוא זיכר על אנדרה ורינה נָהֶר - Néher (ממנהיגיהם הרוחניים של סטרסבור ויהדות צרפת) עם הערכה רבה ומתן כבוד לפעילותו ומעשיהם בקהילת סטרסבור. הוא נתן לי ספר שלהם על היסטוריה תנייכית של עם ישראל שהוא ספר שריתק אותי. הרבה פעמים אחרתי לו שעליו לחפור ליהדות יותר רצינית ולא להסתפק במטבח כשר עבור הורינו. רציתי ללמוד ולהתעמק. הוא היה אומר שחיינו בישראל ומסירותנו למדינה לא יכולים להיות מבוססים רק על ידי תחושות לאומיות וציוניות ושהעובדה היא שהיהדות מהותית על מנת להצדיק את ישראל ובכנות יהדותנו אנו משתתפים בנס התקומה.

הוא הסכים והיה פתוח לאפשרות שננסה להיות יותר רציניים בשמירת שבת והמצוות.
השבת אצלכם (גבי וסילבי) ואצל רחל ורופיה מאוד נאצה בי רוחנית.

**רחל (סבתונת) זוכרת שרצה ללמוד חקלאות אבל אחרי המכינה הוא אמר לאביו שהמדעים-
ביולוגיה מעניינים אותו. לא הייתי נוכחת בהתפתחות זו.**

איך ראית אותו בתחום זה אחרי כן?

הכרתי אותו כשלאמדנו ביוטוריה והוא אהב את התחום. לזניאל היתה אישיות מופלאה, הוא לקח את החיים עם חיוך, היתה לו שמחת חיים, הוא היה מסופק, לא דרשן, היתה לו גישה פילוסופית מול קשיי החיים. תמיד מוכן להתגבר על מכשולים וליהנות מרגעים טובים. הוא היה מאוד רגיש לסביבתו ומאוד השתדל למען. היתה לו אישיות של מספר שתיים במשפחה, הרגיש טוב עם עצמו. נכון שהיו לו דאגות לעתיד אך היה אמיץ ונכון להתמודד עם כל מבחן. שירות מילואים היה בשבילו חובה להגנה על המדינה והוא יצא למילואים באו"ם ובלי לשאול שאלות. הוא היה רציני, מלא מוטיבציה, סקרן אינטלקטואלית, אדם הישגי שרצה להצליח בלימודיו, אינטליגנטי ופתוח, תמיד מוכן ללמוד. הוא היה מאוד אחראי ונכון לעבוד קשה על מנת לנהל את חיינו, עצמאי מהוריו. עבדנו שנים עשרים שעות בשבוע במעבדה בנוסף ללימודיו באוניברסיטה. "אישיות מאוזנת עם שמחת חיים" כך יכולים לתאר את זניאל י"ל.

שנה לאחר מכן, גלי כתבה מכתב לגבי ולסלבי בו שיתפה דברים נוספים:

חשבת קצת יותר על המשבר הדתי של זניאל. אני חושבת שהצבא היתה טראומטית עבורו מכל הבחינות והעמידה בפניו שאלות קיומיות, אולי מקומו של ה' בהשגחה פרטית, למה חיי' זה נהרס, הכל נראה מקרי לחלוטין כלומר לא רלוונטי אם אתה איש מאמין, שתייה שומר מצוות או לא, אין אבחנה מצד ה'?

לא צריך לשכוח שבחופשותיו זניאל היה מבקר אצל דובקא בקיבוץ השומר הצעיר. האם האווירה החילונית שם השפיעה עליו? יש לנו חברים טובים שומרי מצוות שאמרו לנו שלעיתים קרובות שלא מעט צעירים דתיים מפסיקים להאמין ולשמור מצוות במלוא המידה. האם היתה כאן השפעה של הרוב החילוני? או בגלל החשיפה המתמשכת לחיים וחוות? הבעיות האלה הן אקטואליות ואביאל (בן של גלי) הרבה פעמים התווכח ושם הרצאות של רבנים בישיבה שניסו לשכנע את הצעירים שלא להתגייע בגלל הבעיה הזאת, או לשרת רק במסגרת ישיבת הסדר שמאפשר שירות במסגרת דתית ללא השפעה חילונית.

הרבה פעמים דסקסתי נוסא זה עם לירי (בעלי) ואביאל (בני הבכור) ושני הבנים הנוספים שלי, כשהתבססתי על זניאל.

אני יוצאת שזניאל היה מאושר איתי וזה היה הדדי, הוא הביא אותי להיות מאוד מאושרת, היה לנו הרבה מן המשותף והיינו מאוד קשורים אחד לשני ימים ימינו.

לכן היה לי כיכ קשה עם נפילתו, נשארתי פצועה והיה לי קשה לתפקד במשך שנים. הוא ניסה לעמת אותי עם מציאות זו כשבקיף לפניי המלחמה הוא נתן לי לקרוא מאמר על אלמנות צה"ל, היה לי מאוד קשה להתמודד אתו רגשית, לא הצלחתי והייתי מוצפת בכי, אך עמדתו היתה אמיצה ומציאותית. המסר שלו היה י"ש לי סיכון להיהרג ותצטרכי להמשיך בלעדיי, לא היתה לי הבטחות שלו ולא הייתי מפוכחת דייה.

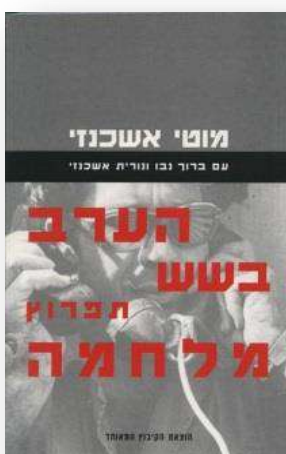
לכן אני כותבת לכך שהוא היה אחיף מאוד, מוכן להתמודד עם הסיכונים של חייו בישראל.
הלוואי שחיינו הצעירים יכלו לחיות עם תקווה שמאבק זה לחי' ישראל יסתיים. כל פעם שחיינו נופל בישראל אני חשה
את זה עמוקות וחושבת על המשפחה שלי.
אני ממשיכה להתפלל לחי' ישראל ועמנו.

הייתם נפלאים איתי, שה' ישמור אתכם.
גלי

בספטמבר 1973, ערב ראש השנה תשל"ד, בעודו ממתין לתוצאות מבחני התואר הראשון באוניברסיטה,
דניאל נקרא לשירות מילואים בחטיבת ירושלים, והוצב כחובש במעוז "אורקל" שבגזרה הצפונית
של תעלה סואץ.

צילום: משה מילנר, לע"מ

מתוך פתח דבר של ספרו "הערב בשש תפרוך מלחמה",
מוטי אשכנזי עם ברוך נבו ונורית אשכנזי:

"בשישי באוקטובר 1973, בצהרי יום הכיפורים, החלה מתקפה משולבת
של צבאות סוריה ומצרים על כוחות צה"ל ברמת הגולן ובסיני. ...
"בדרום, צלחו שתי הארמיות של הצבא המצרי על גדודי החי"ר,
הקומנדו והשריון שלהם את תעלת סואץ. בסיוע חיל האוויר ובחיפוי
אלפי קני ארטילריה ומערך נ"מ ענק שביטלו באחת את יתרונה האווירי

של ישראל, תקפו המצרים את המעוזים הישראליים שעל גדת התעלה ושטפו פנימה אל תוך חצי האי סיני.

המלחמה פרצה בהפתעה מוחלטת.

קו המעוזים, שהוא קו ההגנה הקדמי בסיני, כ-180 ק"מ אורכו - אויש על-ידי כ-450 חיילים, מרביתם אנשי מילואים מגדוד 68 של חטיבה 16 הירושלמית, מקצתם אנשי נח"ל ושירון סדירים. כלי הנשק שעמדו לרשותם היו מיושנים, הציוד לקוי, התחמושת חסרה. ...

בספרה *קולות שתמיד איתי*, תיקי וידאס כותבת:

"... מדבר סיני, ספטמבר 1973. רק כחודש לפני אותו אמצע היום (בו פרצה ההתקפה המצרית). מ. וא. עלו עם משקפת ומצלמה על הרמפה וצפו במצרים בעבר השני של התעלה. התבוננתי בסקרנות ... בחיילים... חיילי מילואים חייכנים וחביבים ... מהחטיבה הירושלמית. חלקם דתיים או שומרי מסורת שהגיעו רק שבוע קודם לכן לאיש את המעוזים לאורך התעלה. דווקא בחגים.

... וביום כיפור "פתאום רעש מנועים של מטוסים ניסר את האוויר וחתך את המחשבות. שני מטוסים קטנים נראו באופק הרחוק, מתקדמים לכיוון שלנו. "מטוסים ביום כיפור. הטייסים שלנו, אין להם אלוהים

אלה. "הבטנו למעלה במטוסים ששינו כיוון במהירות. "מתאמנים..."... "איזה מטוסים אלה?" הזמזום התחזק ושני המטוסים חגו ושבו על עקבותיהם, הפעם ישר לעברנו... "תתכופפו, מהר, מהר, אלה מטוסים מצריים." ... רעש המטוסים התגבר. פצצות נפלטו לעברנו... פצצה נפלה לא רחוק מאתנו והעלתה ענן עצום של אבק וחול..."

כך היה בכל מעוזים בכלל ובמעוז אורקל בפרט: כשפרצה מלחמת יום-הכיפורים, ניתכה על המעוז אש תופת וחייליו נקלעו לקרבות קשים. כחובש, סייע דניאל לפצועים, עד שנפגע אנושות. דניאל נפטר ביום הכיפורים עצמו, י' בתשרי תשל"ד, 6.10.1973.

אין ספק שדניאל ז"ל וחבריו היו קורבנות למחדלים רבים, הן בתפיסה השגויה שבנתה את קו בר-לב והן בליקויים בהבנת המידע המודיעיני על התעצמות המצרים ותנועת הצבא המצרי, ובנוסף לאי מתן הוראת פינוי המעוזים בזמן.

בתחילה לא נודע מה עלה בגורלו והוא נחשב כנעדר. תקופה זו, עד להכרזה על מותו, היתה קשה מנשוא לכל המשפחה שהתמודדה ביחד וגם כל אחד בדרכו עם העצב, הייאוש והתקווה. גלי וגבי נסעו למשרד הביטחון בתל-אביב, שם הקרינו סרטים שצולמו במחנות החיילים השבויים במצרים. הם לא הצליחו לזהות את דניאל.

לבסוף, כאשר חזרו השבויים ממצרים, נמצאה עדות על נפילתו. גבי הלך לבקר את אחד השבויים שהיה במעוז "אורקל" שנתן פרטים על נפילתו של דניאל ז"ל: הוא סיפר שחבריו קברו אותו בחיפזון במעוז. לאחר הסכם הפרדת הכוחות עם מצרים, משלחת של הרבנות הצבאית הורשתה להיכנס למעוזים שהיו בשטח מצרי. רק אז היתה אפשרות להעביר את גופות החללים לקבר ישראל. דניאל הובא לקבורה בחודש שבט תשל"ד, בחלקה הצבאית של בית הקברות בשדה יעקב.

השנה, לפני יום הזיכרון לחללי צה"ל, יוחאי פלדמן - נכדו של אריאל - השתתף במבצע ניקיון הקברים בחלקה הצבאית והניח דגל ואבן על קברו של דניאל ז"ל

לאחר נפילתו דניאל ז"ל הועלה לדרגת רב-טוראי.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה, כתב שר הביטחון דאז, רב-אלוף (מיל') משה דיין: **"...דניאל ז"ל שירת בחיל-הרפואה. הוא היה חייל מצוין וחבר למופת. כל מי שהכירו, אהבו. זכרו של טוראי דניאל וייל הוא קודש, ונזכרנו בלבנו בגאון".**

לאחר נפילתו של דניאל, הוקמו אנדרטאות במקומות שונים בארץ.

באולם "המרכז לנוער" - Le Merkaz, שבמתחם בית כנסת "השלום" - Synagogue de la Paix, בסטחבור נתלה לוח זיכרון בו מופיע שמו של דניאל יחד עם חייל נוסף בן המקום, ז'אן-בנואה פיקאר.

"קירות אלה שמעו את תפילותיהם"
ת'נ'צ'ב'ה'

ב-24.10.1976, נערך טקס נטיעת חורשה של כ-1500 עצים לזכרו של דניאל, ב"ער המגינים", קרוב לצומת נחשון. חברים רבים מהקהילה הצרפתית בארץ ובצרפת תרמו כספים לקרן קיימת לישראל לנטיעת העצים.

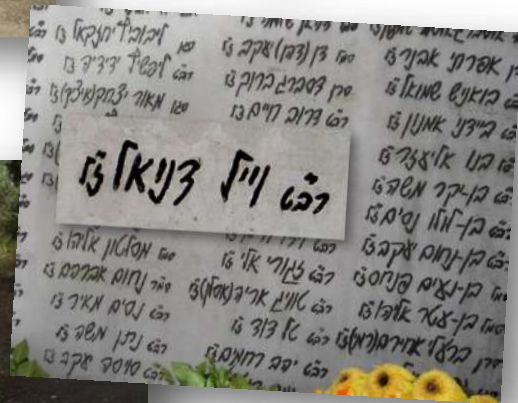
סבתות וגלי בטקס הנטיעות

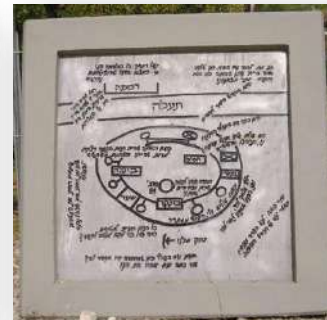
ברחבת הזיכרון של האוניברסיטה העברית בגבעת רם, שמו של דניאל מופיע בין חללי מלחמת יום הכיפורים.

ב-1975, ביחמת אגודת ידד גדוד 68 של חטיבת ירושלים, הוקמה אנדרטת הגדוד ביער בשלום, מתחת לטיילת שרובר בירושלים.

על קוביות הבטון מופיעים סרטונים של המעוזים וקריאות שנשמעו בקשר בזמן המלחמה

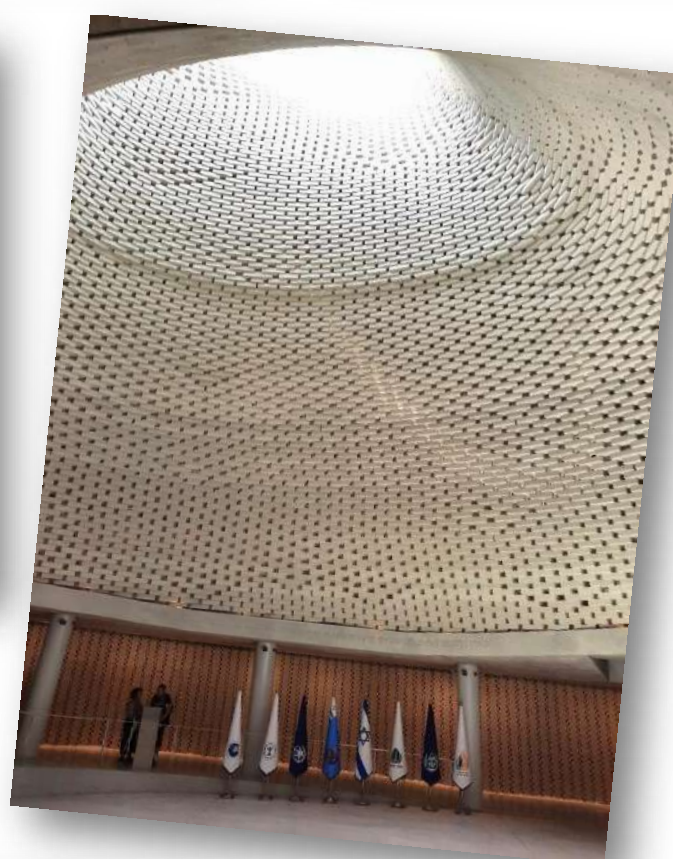
ב-1989 נחנכה אנדרטת חיל הרפואה בחיפה. שמו של דניאל ז"ל, שהיה חובש צבאי, מופיע גם שם.

ועוד ב-1989 הוקמה בירושלים אנדרטה לזכר חללי הקטמונים שנפלו במערכות ישראל. שמו של דניאל מופיע על לוח הזיכרון. לא ידוע לנו אם דניאל היה תושב השכונה בשלב כלשהו.

וב-2017 הוקם היכל הזיכרון הממלכתי לחללי מערכות ישראל,
בהר הרצל בירושלים.

בתשע"ו - 2016, מעין וייל-בקר, בתו של אריאל, אז חיילת, כתבה מכתב לדניאל ז"ל והקריאה אותו בטקס יום הזיכרון לחיילי צה"ל בשדה יעקב

דניאל, מוזר לכתוב לך... מוזר לכתוב לאיש שאף פעם לא זיברתי אתו אבל הוא חלק ממני, חלק מהסיפור שלי. אפ' כזיך את התחושות מה שאני מרגישה אליך זה לא געגוע. געגוע פירושו רצון לחזור למציאות שהכרת שחווית. געגוע לתחושות, למגע, לקול, לרגעים.

מאקרה אתך דניאל, זה יותר כאב וחלל.

כאב על משפחה שחווה אובדן של בן ואח וזריכה להתמודד עם מציאות חדשה. כאב על אבא שלי, שאיבד את אחיו הגדול בגיל כל כך צעיר, אח שאהב והיה מחובר אליו, שהיה מחובר אליך. והיה צריך להיפרד ממך. ואולי גם על החלום שהתנפץ שכולכם הייתם צריכים להתאחד בארץ.

והחלל, חלל גדול שהשארת דניאל. לא נפגשנו אף פעם אבל הכרתי אותך דרך סיפורים מעטים ששמעתי עליך. על העדינות נפש שהיית לך, על החום המבריק, על העלייה לארץ לבד והיחס לצבא, על היומן שכתבת כששמרת בתעלה ונקראות שורות ממנו כמעט כל ילד סדר...

ובעיקר דרך תמונות וחי' זיכרון.

אתה יוצע, הרבה פעמים אני מנסה להשלים את התמונה. מנסה להשלים את העץ שנשדע.

איפה מן צד היית כמה ילדים היו לך, כמה נכדים, איפה קשר היה לי אתך. והאם היית חכם ומגיע רחוק כמו שכולם מספרים.

השנה סבתא ז"ל נפטרה. חשבתי במהלך השבוע שהלואי והמציאות הייתה כמו שהיא, שילד קובר את הוריו. ניסיתי לזמין איפה חלק היית לוקח, איך היית מטיג לך שסבתונת נפטרה. איפה פאפל הייתה מהווה עבור המשפחה. דומינגו, מלכד, חכם, רגיש, מתכנס...

החון שאילות כמו שאתה רואה... השארת עבורי חלל. כבר אמרתי.

מלמעלה אתה מסיק עלינו ורואה שבישראל 2016 המציאות עדיין מורכבת ומעלה לי החון תהיות לגבי המשק עתידנו כאן בארץ; וכן גם לפעמים קצת חששות לאנשים שאני אוהבת.

אומנם עם המצרים יש לנו כבר הסכם שלום מאז שהיית בתעלה. אבל קמו ונפלו החון אימים אחרים. ותרשה לי לאומר אולי אפילו יותר מורכבים.

אין כבר מלחמה שפורצת בהפתעה כמו ב-73. אבל יש מלחמה יומיומית, שגרתית שפורצת וכן בהפתעה. בשנתיים האחרונות אני משרתת בירושלים ובגלל כל המצב הביטחוני החון אנשים שואלים אותי אם אני לא מפחדת להסתובב בירושלים ועוד חילת? ואני עונה שלא, גם כי אף פעם לא הייתי פחדנית גדולה, אבל בעיקר בגלל סיבה אחרת. עמוקה יותר, סיבה שהיא פחות אינסטינקטיבית אלא עומדות מאחוריה מחשבות רבות.

פחד הוא היצר הרע הגדול ביותר של האדם. הוא מרחיק אותנו מהחלומות, מהשאיפות, מהסקרנות ומהרצונות שלנו. ולי יש רצונות גדולים. להמשיך לחיות פה ולבנות את חיי מתוק שמחה, אהבה, אמונה וכוחות!

אתה יוצע דניאל, יש לי רגשות מעורבים, אני מרגישה פספוס ענק על כך שלא הכרנו. אבל גם יש בי החון הכרת הטוב על המציאות שנוצרת אליה.

"מיוחדת אני לפניך ולך על כל החסד והאמת והטובה והרעה והטובה שעשית עמי ועם ביתי ועם קרובי וידידי ועם בני
עמי ועם ארצי..."

מאיר אריאל מזכיר את זה בצורה מזויקת. תודה על כך שאני חיה פה בארץ ישראל, למרות כל האתגרים!
אם להיות כנה, במחנה כתיבת שורות אלו, יש לי עצם ענקית בגרון וזמעות שממלאות לי את העיניים. ברורה לי
התשובה. אתה חלק ממני, אבל אני לא נוהגת להתעסק בסיפור שלי. וזו ואולי בדיוק הנקודה. שהכאב הזה הוא כאב
חדש, כאב שלא נשעתי בו מספיק, הוא עוד חי ופתוח. חששתי לכתוב לך מכתב, לא רציתי שיצא לי מתיימר. רציתי
אמיתי ומהלך למרות שהחנן אנשים יקשיבו לשורות הללו.

כמה פעמים בחיי אנחנו נמצאים ברגעים אינטימיים, רגעים שלנו ואנחנו חושבים ומתעסקים בקליפה, מתעכבים על
התפאורה. עכשיו אין תפאורה!

זה מכתב שנכתב אליך, לזכר שאף פעם לא הכרתי, ואף פעם לא אכיר.

תמיד תישאר בתמונה שחור ולבן אבל בהיר וזולק בליבי.

יהי לך ברוך.

סרקו את הקוד
לסרטון הקראת המכתב
בטקס יום הזיכרון לחיילי צה"ל
בשדה יעקב תשע"ו - 2016

מיכאל לזר סיפר עוד
על דניאל ז"ל

מיכאל לזר סיפר על דניאל ז"ל
בטקס יום הזיכרון לחיילי צה"ל
בשדה יעקב תש"פ - 2020

דקה 8:30 עד דקה 10:54

בדקה ה-99, רגע ממש לפני תחילת הדפסת הספר לזכרו של דניאל ז"ל, הגיעה שיחת טלפון ממערך הנפגעים של צה"ל. עם ציון חמישים שנה למלחמת יום הכיפורים, מערך הנפגעים מוביל מיזם של החזרת מסמכים אישיים שנשמרו מאז בארכיון צה"ל ומשרד הביטחון.

כך הגיעו אלינו - כנראה מלשכת הגיוס - תעודה זמנית של דניאל ז"ל ומספר תמונות פספורט שלו, בליווי מכתב מראש מערך הנפגעים. דרישת שלום מהעבר...

מה אברך

מילים: יאיר רחנבלום ז"ל / רחל שפירא / דרור אלכסנדר

מה אברך לו, במה יבורך?
זה הגבר? שאל המלאך
מה אברך לו, במה יבורך?
זה הגבר? שאל המלאך.

נתתי לו כל שאפשר לי לתת
שיר, וחיוך, ורגליים לרקוד
ויד מעודנת, ולב מרטט
ומה אברך לך עוד?

מה אברך לו, במה יבורך?
זה הילד? העלם הרך
מה אברך לו, במה יבורך?
זה הילד? העלם הרך.

הנער הזה - עכשיו הוא מלאך
לא עוד יברכוהו, לא עוד יבורך
אלוהים, אלוהים, אלוהים
לו אך ברכת לו - חיים

מה אברך לו, במה יבורך?
זה הילד? שאל המלאך
מה אברך לו, במה יבורך?
זה הילד? שאל המלאך.

וברך לו חיוך שכמוהו כאור
וברך לו עיניים גדולות ורואות
לתפוס בן כל פרח וחי וציפור
ולב להרגיש בו את כל המראות.

מה אברך לו, במה יבורך?
זה הנער? שאל המלאך
מה אברך לו, במה יבורך?
זה הנער? שאל המלאך.

וברך לו רגליים לרקוד עד אין סוף
ונפש לזכור בה את כל הלחנים
ויד האוספת צדפים עלי חוף
ואזן קשובה לגדולים וקטנים.

מה אברך לו, במה יבורך?
זה העלם? שאל המלאך
מה אברך לו, במה יבורך?
זה העלם? שאל המלאך.

וברך כי ידיו הלמודות בפרחים
יצלחו גם ללמוד את עוצמת הפלדה
ורגליו הרוקדות את מסע הדרכים
ושפתיו השרות את מקצב הפקודה.

